

THE LITHUANIAN, Weekly Newspaper. Authorized by EUCOM/HQ Civil Affairs Division. Authorization No. UNDP 203. Publisher: V. Meškauskas, (13b) Memmingen, Postfach 2. Circulation: 9000. Printer: Memminger Zeitung, Memmingen, Schrankenplatz 6. Leidžia ir redaguoja V. Meškauskas. Redakcijos ir administracijos adresas: (13b) Memmingen, Postfach 2, tel. 2677. Straipsniai pasirašyti pavarde, slapyvardė ar inicialais nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.

Šaltojo karo kaina

Vadnamas šaltasis karas, kurį pradėjo Tarybų Sąjunga, jau tęsiasi tris metus. Jo pradžioje sovietai dar galėjo pasirinkti susitarimo kelią. Marshallio planas, kuriame dalyvauti sovietai irgi buvo pakviesti, buvo paskutinė tam proga. Tačiau Kremliuje laimėjo „nenuolankioji kryptis“, pasirinkusi šaltąjį karą.

Sabotuojant Europos atstatymą Marshallio planas turėjo būti paverstas niekais, visas kontinentas turėjo paslėpti chaosą ir Ameriką taip įbauginti, kad paliktų Vakarų Europos kraštus savo likimui. Tai buvo Kremliaus planas, kuris rėmėsi Europos pasipriešinimo jėgos nepažinimu ir Amerikos pasiryžimu bei pajėgumu neįvertinimu. Tas planas nuėjo niekais.

Kalbant apie šaltojo karo eiga paprastai skaičiuojamos tik tos išlaidos, kurias jam vesti panaudojo Vakarai. Kalbama apie išlaidas ir jėgas, kurios buvo reikalingos kovai su komunistų sabotažu Prancūzijoje ir Italijoje, oro tiltui į Berlyną nutiesti ir pan. Iš tikrųjų buvo išeikota daug vertybių, kurias galima buvo sunaudoti daug produktinčiau. Komunizmo penktosios kolonos padarė viską, ką galėjo, kad Europą išlaikytų vargšes. Nors jų pastangos ir turėjo įtakos, tačiau jos nepajėgė sulaukyti Europos atsigavimo.

Tačiau ar žinoma kiek kaštuoja tas šaltasis karas sovietams? Po trijų metų ir per geležinę uždanga galima šį tą konstatuoti. Kai sovietai atsiskė pasinaudoti Marshallio planu, jie turėjo savo pačių jėgomis atstatyti savo karą nualintą ūkį. Kartu jie turėjo rūpintis ir Balkanais, kurie buvo atkirsti nuo savo natūralaus užnugario Austrijos ir Italijos. Be to, jie turėjo stambiomis sumomis finansuoti Vakarų komunistų partijas, kad jos galėtų vykdyti numatytą sabotažą. Kartu reikia atsiminti, kad Tarybų Sąjungos ūkį sunkia našta užgulė laimėjimai Kinijoje, net ir *mo atveju, jei kiniečiai ir toliau badaus.*

Kas gi turi padengti tas didžiules išlaidas? Aišku, rusų ir kitos Tarybų Sąjungos tautos. Praktiškai tai reiškia, kad sovietiniai penkių metų planai turi būti įvykdyti mažesnėmis jėgomis per trumpesnę laiką. Ir kaip tik Kremliaus „taikos“ propaganda verčia visuose užimtuose kraštuose ir pas save namie laikyti milžinišką kariuomenę, kuri atitraukė darbo jėgas iš pramonės ir žemės ūkio. Karo ruošiai eina didesnė pramonės gamybos dalis.

Zinomas anglų žurnalistas Edwardas Grankshaw naudodamasis, tiesa, labai kukliais, oficialiais sovietų duomenimis bandė nustatyti sovietų ūkinę būklę. Net, jei sutik-

ti, kad tie duomenys yra teisingi, tenka pabrėžti, kad Tarybų Sąjungos gamyba tik 1949 m. susilygino su 1940 m. gamyba, (tuo tarpu katalistiniame pasaulyje ji jau seniai yra didesnė), o sovietų teritorija ir gyventojų skaičius 1949 palyginus su 1940 m. padidėjo!

1949 m. sovietų planavimo įstaigos gyrėsi, kad planas yra išpildytas 103%. Tačiau netrukus bolševikų partijos CK pradėjo smarkią akciją, kuri dar šiandien ir nesiliovė, prieš tas įstaigas ir žmones, kurios suteikė neteisingus duomenis. Arba jų pranešimai buvo melagingi arba gaminiai tokios prastos kokybės, kad jų negalima panaudoti. Viename iš turtingiausių žemės ūkio kraštų, Kursko srityje, buvo giriama, kad planas išpildytas, o vėliau pasirodė, kad buvo paprastai sumeluota. Tas pats atsitiko su anglimis, tekstilės gamybiniais, mašinų dalimis ir traktoriais. Vosnesenskis, plano komisijos pirmininkas buvo atleistas ir apie reikalavimą penkių metų planą įvykdyti per keturis metus jau nieko nebesigirdi. Ir 19. partijos suvažiavimas vis atidedamas.

Tarybų Sąjunga vis negali pasigaminti jai reikalingo maisto kiekio. Paruošti nauji planai. Vienas jų reikalauja per 3 metus padidinti gyvulių skaičių. Tačiau šiuo metu ir

planai nieko negali padėti. Todėl atsakingam už žemės ūkį politbiuro nariui Andrejevui tenka išgirsti vis smarkesnę kritiką. Taip pat ir provincijos partijos aparatas buvo iš pagrindų išvalytas. Pereitą rudenį iš savo postų buvo pašalinta beveik pusė visų vietinių partijos organizacijų sekretorių veikėjų.

Daugumą vadovaujančių postų dabar jau turi naujokai, kuri neturi jokio revoliucinio entuziazmo. Savo pavojingą gyvenimą MVD artumoje jie nori kompensuoti gyvenimo smagumais. Naujieji atsakingi vyrai yra paprastai cinikai. Propagandai jie netiki, netiki patys savimi, jie netiki jokiais moralines vertybes, bet tik nusilenkia jėgai. Ir toje šviesoje turime vertinti nuolatinis partijos ir valstybės pareigūnų kaltinimus dėl korupcijos, apsilėidimo, išėikvojimo ir tt. Visą sovietų valdymo sistemą pakito. Jų pačių nenaudai. Tai yra kaina, kurią jie iki šiol sumokėjo už šaltąjį karą.

* Tito pareiškė, kad Rytų spaudimas, nepaisant visų nepasiekimų, neatleidžiamas. Iš Vakarų pusės Jugoslavija neučiantis jokio spaudimo. Penkmečio plano išpildymui Jugoslavija iš užsienio turinti įsivežti daug mašinių.

Trygve Lie pas Trumaną

Washingtonas (L). JT generalinis sekretorius Trygve Lie kalbėjosi su prezidentu Trumanu. Pasikalbėjimas užtruko 25 minutes. Prieš tai jis 70 minučių tarėsi su užsienio reikalų ministru Achesonu. Manoma, kad Trygve Lie įkalbinėjo įsileisti raudonosios Kinijos atstovus į Jungtines Tautas, nes tai esanti Stalino sąlyga tos organizacijos veikimo atgaivinimui. JT veiklą atstačius, būsią galima tartis ir dėl šalto karo sušvelninimo. Amerikiečiai jau seniau pareiškė, kad jie nevetuosią Kinijos komunistų įsileidimo į JT, jei tai nutars Saugumo Tarybos narių dauguma.

Konsolidacija Suomijoje

Helsinkis (L). Suomijos profesinės sąjungos ir darbdaviai surado kompromisą, kuriuo likviduotas jau virš mėnesio besitiesias konfliktas dėl atlyginimų. Atlyginimo padidinimo problema jau svarstė socialdemokratų Fagerholmo vyriausybė, tačiau ji taip ir nerado išeities. Kovo mėn., sudarius Kekkoneno agrarų vyriausybę, kuri seime neturi daugumos, konfliktas dėl atlyginimo pastražėjo, juo labiau, kad kainos kiek pakilo. Faktas, kad profesinės sąjungos sutiko su kompromisu, palankiai paveikė Suomijos vidaus politinę

būklę. Galimas daiktas, kad po to vyriausybės bus praplėsta, ir ją įtraukiant socialdemokratams. Idomu, kad profesinės sąjungos sutikdamos su kompromisu dėl atlyginimų, kartu nutarė išstoti iš komunistų vadovaujamos profesinių sąjungų pasaulinės konfederacijos, kas įrodo, jog suomiai savo tarptautinę būklę įvertina optimistiškai. Šiaip jie nebūtų dįšę tai padaryti.

DP emigracija sulėtėjo

IRO GLOBA NAUDOJASI DAR 46.178 BALTAI

Zeneva (IRO). JT informacijos centras Zenevoje paskelbė IRO statistikos biuro pranešimą apie tos organizacijos veiklą kovo mėn. Per tą mėnesį IRO pagalba emigravo 15.012 DP tuo tarpu pereitų metų rugpjūčio mėn., kuris šioje srityje buvo rekordinis, buvo išvažota 32.474. I JAV tą mėnesį buvo išgaubta 6.079. (rugpjūčio mėn. — 19.432). Taip pat ir į Australiją buvo išvežta kiek mažiau, būtent 9.917 asmenų (rugp. — 11.500). Viso IRO nuo 1947 m. liepos m. iki kovo mėn. galopatrijavo 69.000 DP ir į kitus kraštus išvežė 738.000 DP.

Kovo pabaigoje IRO pilna globa naudojosi 281.938 DP, būtent:

Emigracija:	Višo	15.012	738.687
I JAV	**	6.079	*) 168.140
I Australija		4.660	129.308
I Izraelį		365	117.662
I D. Britaniją		99	83.251
I Kanadą		1.046	81.693
I Prancūziją		64	37.063
I Argentiną		320	28.547
I Braziliją		128	23.553
I Belgiją		10	22.270
I Venecuėlą		312	13.663
I kitus kraštus		339	33.537

*) jų tarpe pagal DP bilių 147.768.

**) jų tarpe pagal DP bilių 5.918.

Be to, IRO politinė ir emigracinė pagalba naudojosi 290.541 žmogus.

Austrijoje, Vokietijoje ir Italijoje dirbo viso 37.387 DP, jų tarpe 26.695 IRO įstaigoje bei tarnybose. 4.666 dirbo okupacinių įstaigų žinioje. 46.925 DP lankė kalbų kursus.

Repatriacija:	1950 m. kovo m.	1.747-31.350
Višo	366	69.295
I Lenkiją	239	37.181
I Kiniją	—	10.258
I Jugoslaviją	40	6.167
I Pabaltijį	4	3.100
I JAV	7	2.159
I Tarybų Sąjungą	13	1.686

Genocido konvencija - moralinis laimėjimas

Besiantinant birželio 14 d. trėmimų sukakčiai, ELTA išleido specialų genocidinės medžiagos biuletėnį, kurio įžanga čia perduodame.

GENOCIDE - tai naujas vardas, kuriuo Dr. Rafaelis Lemkinas (kilęs iš Gardino amerikietis) pažymėjo naują nusikaltimą — istisų žmonių grupių (šeimų, giminių, tautų) naikinimą.

Tautų naikinimas, istikęs visu baismu Lietuvii Tautą, jau grėšia visam pasauliui. Jis virto tarptautinių svarstymų objektu. Šio meto vyriausiojo tarptautinio politinio autoriteto — Jungtinių Tautų — jis buvo pripažintas nusikaltimu ir atmetas kaip „priešingas Jungtinių Tautų dvasiai“, kaip „pasmerkta civilizuoto pasaulio“. (Genocido konvencijos prambulė). Pripažintas nusikaltimu, kuris turi būti „sukliudytas ir nubaustas“ (1 str.).

Jungtinių Tautų priimtoje Genocido Konvencijoje „genocidu suprantami šie veiksmai, daromi siekiant sunaikinti visai ar iš dalies tautinę, etninę, rasinę ar religinę grupę“:

- (a) grupės narių žudymas,
- (b) grupės narių sunkus fizinis ar psichinis žalojimas;
- (c) sąmoningas istūmimas grupės į tokias gyvenimo sąlygas, kuriose ji fiziškai visai ar iš dalies sunykty;
- (d) prievartinis kliudymas grupei daugintis;
- (e) prievartinis grupės priauglie įjungimas į kitą grupę“ (2 str.). Šitie genocidiniai nusikaltimai laikomi baustini. Baustinas taip pat yra „sudarymas suokalbio genocidui vykdyti“ „tiesioginis ir viešas genocido kurstyimas“ „pasikėsinimas vykdyti genocidą“ „bendrininkavimas genocidui“ (3 str.). I ge-

Achesonas pavadino „reikšmingu ir drąsiu aktu“, kurį įvykdžius atsidarys vartai į naują erą. Vokietijos įstojimą į Vakarų bendruomenę palengvina „nauja atmosfera“.

Savo pranešimą Achesonas baigė šiais žodžiais: „Mūsų vienybėje slėpi stiprybė, o ji yra taikos pagrindas.“

Centrinė organizacija

Londonas (L) Sekančią savaitę Londonan susirinks 12 Atlanto pakto valstybių specialūs igaliotiniai sudaryti centrinę Atlanto pakto organizaciją. Manoma, kad tai naujai organizacijai vadovaus buvęs JAV karo ir vėliau užsienio reikalų viceministeris Robertas Lovettas.

Dideli aviacijos manevrai

Londonas (L). Rugpjūčio mėnesi Vakarų Europoje įvyks dideli aviacijos manevrai, kuriuose dalyvaus ir amerikiečių bei britų aviacija. Amerikiečių ir britų bombonešiai puls Prancūzijos, Belgijos ir Olandijos miestus ir susiekimo įrengimus. Manevrams vadovaus britų aviacijos maršalas Sir James Robbins.

Šiu metų liepos ir rugpjūčio mėnesiais visi amerikiečių aviacijos daliniai Europoje gaus naujus lėktuvus, o senieji bus gražinti Amerikon. Jų tarpe ir naujus sprausminius F-84 „Thunderjets“, turinčius 3.000 km veikimo spindulį.

Trumpai

* Australijos vyriausybė nutarė į Malaiją pusiasalį pasiųsti vieną transporto eskadrilę su atitinkamu aerodromų personalu, kad britams padėjus kovoti su komunistiniais teroristais.

* Prahoje prasidėjo 13 buv. socialistų ir katalikų liaudies partijos veikėjų byla, kurioje jie kaltinami ruošę samokslą su užsienio pagalba. Kaltinajame akte minimos buv. amerikiečių ir prancūzų ambasadorių Prahoje ir eilės kitų diplomatų pavardės.

* Italija iteikė protestą Jugoslavijai dėl italu jaunuolių iš Jugoslavijos valdomos Trieste zonos pašaukimo į Jugoslavijos darbo tarnybą.

* Jugoslavija atšaukė savo diplomatinę misiją iš Albanijos.

1,2 milijardų ginkams Europai

Washingtonas (L). Prezidentas Trumanas naujų finansinių metų biudžetė yra numatęs ginklų teikimui kitiems kraštams išleisti 1,2 milijardų dolerių. Atlanto pakto valstybės gaus ginklų už 1 milijardą. Didžiausią dalį gaus Prancūzija. Pirmą kartą yra numatyti tiekimai ir Portugalijai. Už 200 milijonų dolerių ginklų gaus Graikija, Turkija, Persija, Pietu Korėja ir Filipinai.

Ramus Sekminių saskrydis Berlyne

Berlynas (L) Komunistinio jaunimo FDJ Sekminių saskrydis, kurio buvo laukiama su tam tikru nervingumu, praėjo visai ramiai. Pasak sovietinės zonos agentūros pranešima, jame dalyvavo apie 700.000 jaunuolių, tačiau Vakarų stebėtojai teigia, kad buvo suvažiavę ne daugiau 350.000. Svarbiausia programos dalis buvo iškilmingas maršas pro Berlyno sovietų sektorių, kuri stebėjo zonos viešpačiai ir svečiai iš komunistinių kraštų. Tas paradas Vakarų žurnalistams paliko gana stiprų įspūdį. Jo dalyviai atrodė neblogai aprengeti ir gerai išmankštinti. Įvairiausiomis progomis buvo šaukiama valio Stalino garbei. Eisenoje buvo nešama daugybė Stalino ir kitu vadovaujančių komunistų paveikslų. Nuotaika kiek gadino smarkus lietus.

Jokių žymesnių incidentų neįvyko. Parade dalyvavo per 20.000 „liaudies policininkų“, 37 iš jų progai pasitaikius smuko į vakarinius sektorius.

Komentari

Vakarų spūda ramia Sekminių saskrydžio eiga laiko Vakarų laimėjimu Svedų liberalų STOCKHOLMS TIDNINGEN rašo:

„Atrodo, kad tają demonstraciją anksčiau buvo norėta panaudoti incidentų iššaukimui, kurie pradėty naują fazę kovoje dėl Berlyno. Komunistai tačiau apsigalvojo ir susilaukė, nes Vakarai buvo pasiryžę energingai atsakyti... Todėl taikinga Sekminių saskrydžio eiga reikia laikyti Vakarų laimėjimu „šaltajame kare“ dėl buv. Vokietijos sostinės.“

Ta patį mano ir NEUE ZÜRCHER ZEITUNG pabrėždama: „Iš naujo įrodyta, kad Rytai vengia susidurimo su energingu pasipriešinimu“.

Sekantis LIETUVIO numeris dėl savaitės viduryje pasitaikiusios Dievo Kūno šventės išeis antradienį, birželio 6 d.

Trygve Lie pas Trumaną

Washingtonas (L). JT generalinis sekretorius Trygve Lie kalbėjosi su prezidentu Trumanu. Pasikalbėjimas užtruko 25 minutes. Prieš tai jis 70 minučių tarėsi su užsienio reikalų ministru Achesonu. Manoma, kad Trygve Lie įkalbinėjo įsileisti raudonosios Kinijos atstovus į Jungtines Tautas, nes tai esanti Stalino sąlyga tos organizacijos veikimo atgaivinimui. JT veiklą atstačius, būsią galima tartis ir dėl šalto karo sušvelninimo. Amerikiečiai jau seniau pareiškė, kad jie nevetuosią Kinijos komunistų įsileidimo į JT, jei tai nutars Saugumo Tarybos narių dauguma.

Ir anglo-saksų laikraščių pažymi, kad demonstracija vis dėlto buvusi įspūdinga. Londoniškis TIMES samprotauja:

Rytų zonos komunistų vadai ir jų sovietų auklėtojai negali konkuruoti parlamentarinėje valdymo formoje ir gyvenimo laisvės srityje. Atrodo, kad jie mano, kad tie dalykai daugeliui vokiečių nedaro jokio įspūdzio... Vietoje to komunistai siūlo discipliną, autoritetą ir jėgą, masinių organizacijų draugiskumą ir jaudinančių paradų žaidimą... Kaip ilgai vokiečių jaunimas galės atsilaukyti tokiam spaudimui? ... Būtų nuostabu, jei tas FDJ paradas nepadarytų įspūdzio kai kuriems vakarų berlyniečiams.

NEW YORK HERALD TRIBUNE pastebi, kad visi komunistų grąsinimai, susidūrę su Vakarų pasiryžimu pasirodė esą tušti, tačiau visdėlto demonstracija buvo įspūdinga. Ta patį teigia NEW YORK TIMES, rašydamas: „Jiems pasisekė pademonstruoti savo marionetinės vyriausybės sustiprėjimą, kas be abejo daugeliui vokiečių padarys tam tikrą įspūdį.“

Pagaliau Romos didysis dienaštis IL TEM-Po konstatuoja:

„Anglo-amerikiečiai protestuoja, sovietai veikia. FDJ paradas nereiškia nei trečiojo D. karo, nei vokiečių pilietinio karo pradžią, bet tik lemiamą etapą Vokietijos padalinime.“

Gegužės mėn. 8, 9, 10 dienomis Washingtone įvyko tarptautinis suvažiavimas (International Peasant Union). Suvažiavime buvo atstovaujamos visos valstybės, rusiškojo bolševizmo pavergtos arba esančios jų visišką kontrolę. Kadangi dauguma bolševikų okupuotų kraštų yra ūkiški, o taip pat ir priešbolševikinė rezistencija juose remia daugiausia ūkininkai, tai tam suvažiavimui teikiama didelė reikšmė. Pačią IPU organizaciją remia American Committee from free Europe, o tas komitetas savo ruožtu yra remiamas JAV vyriausybės.

Lietuvių delegaciją šiame suvažiavime sudarė: pirmininkas K. Grinius, jį pavadavo Alena Devenienė, nariai — Dr. Juozas Pajaujis ir Dr. Mykolas Devenis. Suvažiavime taip pat dalyvavo: ministras Povilas Zadeikis, minister Kazys Skirpa, prof. K. Pakštas, prof. V. Stankas, N. Parnskienė.

Suvažiavimas buvo atidarytas malda, kurią sukalbėjo Vengrijos valstiečių vadas Marko Varga, bolševikų kalinamo archyvos Minczenty asmeniškas draugas. Prezidiuman buvo išrinkti: pirmin. S.

Iš bolševikų pavergtų kraštų valstiečių suvažiavimo Washingtone

Mikolajczyk, buv. Vengrijos min. pirm. Nagy, bulgaras Dimitrovas, slovenų valstiečių vadas Maczek ir Alena Devenienė. Suvažiavimą sveikino JAV vyriaus. atstovai, beveik visų Amerikoje esančių tautų Tarybos, bolševikų pavergtų kraštų egziliinės vyriausybės, tarptautinė krikščionių demokratų organizacija (N.E.I.), pavieni žymūs politikai ir visuomenininkai.

Buvo išrinktos mandatų ir rezoliucijų komisijos. I svarbiausią rezoliucijų komisiją buvo išrinkti iš lietuvių — Dr. M. Devenis, Dr. J. Pajaujis ir A. Devenienė. Dr. M. Devenis ypač aktingai dalyvavo rezoliucijose, lietušiose žmogaus teises (nereikia pamiršti, kad jam teko būti bolševikų kacetuose) ir agrariniais klausimais.

Visų pripažinimu išpūdinusių kalbą suvažiavime pasakė prof. K. Pakštas. Jo kalba buvo stipri ir jaudinanti, pakėlė visų suvažiavusiųjų ūpą ir vėliau daug kartų kitų kalbėtojų komentuoata. Taip pat išpūdingai net po kelis kartus laike suvažiavimo kalbėjo A. Devenienė ir Dr. J. Pajaujis.

Suvažiavimas priėmė eilę rezoliucijų,

kurių svarbiausioji, pasmerkiančioji Jungtinių Tautų Organizaciją su jos veto teise ir tik pro forma žmogaus teisių gynimu. Labai griežta rezoliucija reikalauja leisti veikti sovietų Rusijoje Tarptautiniam Raudonajam Kryžiui, kuris vienas tegalėtų nušviesti pasauliui ten esančią tikrąją vergų būklę.

Pats konkrečiausias suvažiavimo darbas buvo, kad įvairių tautų delegatai įkalbėjo plokšteles, kurių vienos bus perduotos per radijo (Amerikos Balsas) pavergtoms tautoms, o kitos kitais keliais pasieks savo paskirtį. Lietuvių pavergtai tautai plokšteles lietuviškai įkalbėjo Dr. J. Pajaujis ir A. Devenienė.

Suvažiavimas išrinko I. P. U. naują valdybą: pirmininkas S. Mikolajczyk, vice pirm. Pop (rumunas), sekretorius Dimitrov; nariai — Dr. K. Grinius — A. Devenienė ir Maczek.

Sudarytos nuolatinės komisijos: agrarinė, į kurią iš lietuvių įeina Dr. J. Pajaujis; politinė-tarptautinė, įeina Mečislovas Mackevičius; žmogaus teisių (apima tremtinius Vokietijos ir Sibire, šalpa emigraciją), įeina A. Devenienė ir spaudos komisija, įeina Henrikas Blazas.

Po suvažiavimo buvo bendra vakariene, kurioje atsilankė daug svečių iš Valstybės Departamento, diplomatų, žymių žurnalistų (jie ir suvažiavime gausiai dalyvavo), DP komisijos atstovai ir kiti. Vienintelę didesnę kalbą vakariene metu pasakė stambiausias Amerikoje žinių agentūros AP atstovas, jos vicepirmininkas Altrija. Suvažiavimo pirmininkas S. Mikolajczyk dėkojo visiems suvažiavimo dalyviams, ir paminėjo lietuvių atstovą A. Devenienę, kuri suvažiavime buvo vienintelė moteris ir energingai pasirodė visuose darbuose.

Šio suvažiavimo darbai turėjo jau plačią atgarsius. Didžiausias Amerikos dienraštis The New York Times jam paskyrė kelis straipsnius ir net vedamąjį. Neatsilikio ir kiti laikraščiai. Pavergtos Lietuvos ir lietuvių vardas vėl plačiai nuskambėjo ir priminė pasauliui lietuvių tautai ir Lietuvai padarytas skriaudas.

Nepakankamas ryšys su geradariais

Amerikoje veikiančios lietuvių šalpos organizacijos nusiskundžia, kad kas kart tremtiniai šelpiti aukų telkimas vis silpnėja. Silpnėjimo priežasčių yra visa eilė. Didėjant į JAV imigruojančių lietuvių skaičiui ne vienas buvusių rėmėjų mano, jog nedaug Vokietijoje bei kitose Europos valstybėse lietuvių bėpaliko; kitiems nuolatinis šelpimas atsibodo, pagaliau yra ir tokių, kurie reikškim ta tikro nusivylimu šelpiamaisiais. O tas nusivylimas turi labai aiškias priežastis. Aukų gavėjai ne retais atvejais, gavę iš gerasirdžių savo tautiečių paramos, net nepasistengia už tai pasakyti aciu. Tai ypač pasitaiko, kai tremtiniais per Šalpos organizacijas gautos siuntos išdalinamos. Tuo atveju dažnas tremtinys, vietoje pagalvojęs, kad reikėtų ieškoti būdų aukotojams pareikšti padėką, težiūri į atsiųstas gėrybes kaip į būtiną jo nuosavybės dalį. „Juk visiems vienodai siuntė“, — pareiškia eilutėje stovįs prie siuntų dalinimo. Mes manome, jog tos siuntos ateina ne būtinai visiems, bet sunkiausioje padėtyje esantiems tremtiniais. Gi gavusieji turėtų pagalvoti apie gerą žodžio pasakymą geradariui aukotojui: „Mes ju nepažįstam, tai kaip dėkoti.“ kitas pasakys. Tačiau taip pat reikia atsiminti, kad aukotojas, skirdamas auką padėti vargstančiam tremtiniui, taip pat ne kiekvieno atveju jį pažinojo ar pažįsta. Kai aukų telkimas eina per šalpos organizaciją, tuo atveju per gerybes skirstančią organizaciją galima pareikšti padėką aukotojams, nesvarbu, jie pažįstami, ar ne. Tokiu atveju aukotojas bus jautresnis tremtinių atžvilgiu. Dėl tokių padėkų galima paminėti ir šį pa-

vyzdį. Praėjusiam LIETUVIO numeryje buvo minėta, kad Lietuvių Tremtinių Draugija Philadelphiaje paskyrusi 400 dol. sušelpiti Europoje pasilikusiems tautiečiams. Už tuos pinigus nupirkto gėrybės per BALFą pasiekė Lietuvos Raudonajį Kryžį, kuris jas paskirsitys sergantiesiems. Gavusieji šiuo atveju gali per L. R. Kryžių aukotojui padėkoti. Bet net ir esant nežinomam aukotojui kiekvieno atveju galima tai padaryti per gerybes paskirsčiusią organizaciją, o ši jau ras būdų padėkas perduoti geradariams. Tai padaryti, atrodo, nėra sunku, nesudarytų ypatingų išlaidų, tereikia truputi gerų norų. Tokiu atveju ryšys tarp šelpėjų ir šelpiamųjų stiprės. Pagaliau ir paprasčiausias mandagumas reikalauja už gera atsiesti bent geru žodžiu.

DP spautuvės reikalu

Jau yra aišku, kad visi tremtiniai iš Europos jokių atvejų negalės išemigruoti. Tam tikra dalis jų paliks. Vieni negalės išemigruoti dėl stokos sveikatos, kiti dėl amžiaus, pagaliau treti, kad ir galėtų išemigruoti, čia pasiils tik dėl to, kad nenorės vienus palikti negalinčius išemigruoti savo šeimos narius. Apytikriais apskaičiavimais atrodo, jog Europoje įvairių tautybių tremtinių paliks per 50.000. Atrodo, vien lietuvių, gavusių IRO globą, paliks per 3000, o su mažalietuviais jų skaičius bus žymiai didesnis.

Anksčiau, esant didesnei tremtinių masei, kiekviena tautybė tremtyje jau turėjo galimybę išlaikyti savo spaudą. Dabar, sumažėjus tremtinių skaičiui, laukraštis po laikraščio užgęsta, nes jie jau nebepajėgia išlaikyti. Tačiau kai dar daugiau sumažės tremtinių gretos, tuo atveju vargu kuri tautybė bepajėgė išlaikyti bent po vieną laikraštį. Šiuo reikalu jau dabar keliamas susirūpinimas. Ir nebe pagrindo. Dėl sumažėjusių tiražų laikraščiams sunku išlaikyti ypač dėl to, kad spaudos darbas vokiečių spautuvėse gana brangus. Ar negalima būtų šį klausimą išspręsti tokiu būdu: — globos ir šalpos organizacijos talkos būdu galėtų Europoje pasilikantiems tremtiniams įrengti spautuvę, kuri būtų įrengiama nuosavybėje, tačiau tokios spautuvės aptarnaujantį personalą sudarytų tremtiniai. Yra žinoma, jog nemaža paliks ir spaudos specialistų, spautuvininkų, kurie dėl senatvės negalės išemigruoti ir kurie negali darbo gauti vokiečių spautuvėse, galėtų spautuvininko specilybė įgyti senųjų spautuvininkų vaikai, bei kitų pasilikusių tremtinių vaikai, kurie tik pareikštų noro. Tokios spautuvės buvimas palengvintų Europoje išlaikyti ir

mažesnių tiražų tremtinių spaudai, nes joje spaudos darbas, aptarnaujant patiemis tremtiniams, kiekvienu atveju būtų pigesnis, negu kad spausdinant vokiečių spautuvėse. O svarbiausia, tokiai spautuvei esant, neužmigtų kultūrinio gyvenimo srovė pasilikusių Europoje tremtinių tarpe. Tokioje spautuvėje būtų spausdinami religinio, kultūrinio ir auklėjamojo pobūdžio leidiniai. Pasilikusių tremtinių gyvenimas neigiamai visiškos stagnacijos formų.

Kai kurios tautybės jau dabar šiuo klausimu yra susirūpinusios. Jei globos ir šalpos organizacijos tai įvykdytų — jos padarytų didelės kultūrinės reikšmės darbą. Ji spautuvę steigiant įdėti pinigai jokių atvejų ne užtų. Dalis jų grįžtų atlyginimo už atliktus darbus pavidale. O pati spautuvė visuomet turės savo vertę, net ir tuo atveju, kada susidarytų sąlygos tremtiniams išsiklaityti.

S. N.

Spausdinamas LIETUVIŲ ARCHYVAS

Įvairiuose kraštuose gyvenantiems lietuviams pranešama, kad vėl tęsiamas LIETUVIŲ ARCHYVO spausdinimas.

LIETUVIŲ ARCHYVA isteigė lietuviai laikraštiniškai Lietuvoje 1941 metais. Jo Kaune ir Vilniuje pasirodžiusiuose keturiuose tomuose buvo aprašyta pirmoji bolševikų okupacija. Penktajam tomui vokiečiai jau nebedavė leidimo.

Tremtyje spausdinti LIETUVIŲ ARCHYVA buvo neįmanoma.

Dabar LIETUVIŲ ARCHYVAS, Lietuvos Istorijos Metraštis, apimęs bolševizmo, nacionalsocializmo ir tremties metus, spausdinamas Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Bus paskelbta dar niekur nespaudintos dokumentinės medžiagos.

LIETUVIŲ ARCHYVAS tęsiniais bus spausdinamas mano gyvenamojoje vietoje einančiame lietuviškame laikraštyje DIRVOJE Adresas yra toks:

LIETUVIŲ ARCHYVAS
6820 Superior Avenue,
Cleveland 3, Ohio, USA.

Kad įvairiuose kraštuose gyvena lietuvių galėtų pasirengti sekti LIETUVIŲ ARCHYVA, pranešu, jog su DIRVOJ redakcija yra susitarta pradėti jį spausdinti nuo 8. m. liepos mėn. 6 dienos, t. y., DIRVOJ 27 numeryje.

Jonas Leonas,
LIETUVIŲ ARCHYVO
redaktorius

Cleveland,
1950 m. gegužės 13 d.

Skelbimai - paieškojimai

Darbo kuopų dėmesiui

Savo sandėlyje turiu lietuviškų skydų rąkovių ir metalinių ženklų kepurėm. Pareikalavus tuojau išsiųsiu.

Zdzislaw Sikora
Mannheim - Käferta - Süd
Bäckerweg 66

Skubiai paieškomas Algis VALIŠAITIS, visą laiką tarnavęs darbo kuopose ir paskutiniu laiku dirbęs prie Darmstadto. Skubiai

atsileipti šiuo adresu: Paransevičius Jurgis, Sanatorium Spielberg, (13b) Post Günzelhofen über Fürstenfeldbruck.

Mary KRIVONYTE, gyv. 18901 Renwood Ave, Cleveland, Ohio, USA, paieško Vlodo STANULIO, apie 50 metų amžiaus kilusio iš Būdos kaimo, Lazdijų parapijos, nuo 1944 m. ar 1945 m. gyvenusio Hanau DP stovykloje.

Užkliuvusieji

Tavo vardas yra numeris, Tavo istorija tėra byla, Tu turi įteikti prašymą, Tavo viltys bus užregistruotos: Ateik kitą savaitę

— taip kartoją choras vieno veiksmo Gian-Carlo Menotti operoje. Ji vadinasi KONSULAS. Veiksmas vyksta kažkurioje policinėje valstybėje. Hitlerio Vokietijos ir Stalino Rusijos meniskame mišinyje. Ten tas, kas kalba atvirai, likviduojamas. Toks pavojus grėsia ir operos herojės Magda Sorel vyrui. Ji turi tik vieną viltį: gauti vizą ir išvažiuoti į laisvės kraštą. Bet tą laisvės kraštą atstovauja konsulas, šaltas, bukaprotis ir bejausmis biurokratas. Nuo gyvenimo jis atsitverė neperkopiama paragrafų ir instrukcijų tvora. Jo nesupratimas užtveria kelią Soreliams išvažiuoti. Pats konsulas niekad nepasirodo scenoje, kaip ir gyvenime, bet tik jo sekretorius. Kai vaidinimas baigiasi, orkestras pamėgdžioja besiveržiančių dujų garsą. Herojė nusižudo.

Ta opera, tiksliau tariant, muzikinė drama Amerikoje susilaukė didžiulio pasisekimo. Autorius, italų kilmės amerikietis, gavo garbingiausią dovana — Pulitzerio premija. Broadwayaus teatras, kuriame ji rodoma, jau išpardavė bilietus visai vasarai. Hoolywoode Warner Brothers bendrovė derasi dėl teisės ją nufilmuoti . . .

Ta filmą vertėtų parodyti Vokietijoje veikiančių konsulatų personalui — pasakys ne vienas mūsų „užkliuvusių“. O tokių mes juk turime. Tiesa, nelabai daug, bet visdėlto daugiau, negu reikėtų. Ir mūsų dramų, vykstančių konsulato priecangiuose nesibaigia taip traagiškai. Juk gyvenimas yra ilgesnis už vieną operą, jis nėra taip kondensuotas, kaip muzikinė drama, pagaliau stovyklose ir prie gazo sunku prieiti.

Tie užkliuvėliai, beieškodami teisybės ir išbandę visus kelius, kartais nevilčties apimti pasiskundžia ir mums. Jie teigia mums, itikinėja, kad visi „mažieji“ BALFo ir kitų labdaros organizacijų atstovai nenori, nemoka ar pagaliau negali jiems padėti, o „didysis“ atstovas Valaitis, kuriam kaip amerikiečiui visos durys turėtų būti atdaros, pro stovyklą praskrenda „kaip meteoras“. Jis mažai skiriam laiko bėdai išklaudyti, nepaguožia, nepameta kitų bylų, šimtus kitų reikalų, kad atsidėjus vien manų reikalui. Klūva ta proga ir demokratijai. Girdi, kokia čia demokratija, jei manęs neįsileidžia.

O toje demokratijoje — Amerikoje — siaučia šnipų baimė ir komunistų medžioklė. Nuotaioks ten įkaitusios. Kai gegužės 19 d. South Amboy uoste, 50 km New Yorko, dėl nelaimingo atsitikimo sprogo 4 barkos su šaudmenimis, daug sensacingų straipsnių skaitytojų pamanė, kad prasidėjo karas. NE WYORK TIMES korespondentas kalbėjo su vienu darbininku, dirbusiu ketvirtį mylios nuo sprogo vietos. Tas pareiškė: „Aš nieko neįėjau. Aš tik pagalvoju — Stalinas čia ir puoliau žemėn“. Daug kam sproginas pasirodė esąs atominio karo pradžia. Gal tas psichozas ir verčia į kiekvieną šmeižta, kad tas ar kitas esąs kiek „raudonas“, kreipti didelį dėmesį. (Truputi, žinoma, tragiška, kad Stalino sėbrų ieškoma tarpe tu, kurie nuo jo pabėgo.) Todėl nenuostabu, kad valdininkas, atsakingas už tokio žmogaus išileidimą, kuris jau turėjo šimtus panašių atsitikimų.

Bet, jei tokia baimė ir iš jos išplaukiančias konsekvencijas ir galima suprasti, tai blogiau, kad daug užkliuvo ne dėl savo „rausvumo“, bet dėl to, kad atitinkami valdininkai, ar tai IRO, ar DP komisijos, prieš pašaukdami žmones į komisiją . . . tingi dar kartą pervartyti bylas ir pasižiūrėti ar viskas tvarkoje. Ypač tuo pasižymi prancūzų zonos Rastato pereinamoji stovykla su savo komisijom. Dažnai pasitaiko, kad iškviečiama šeima su mažais vaikais, siunčiama pas gydytojus, skiepijama nuo visokių galimų ligų, laukia ketelį savaitę ir pagaliau jai pasakoma, kad byla netvarkoje, to ar kito popiergalio trūksta, toks liudijimas pasenęs . . . Ar nepaprastai būtų, konstatuota dar prieš pašaukimą? Juk syki iš eilės dėl tokio įvykio išmukusi byla į ją vėl grįžta tik po kelių mėnesių ir vėl visos stacijos iš naujo.

„Tavo viltys užregistruotos: ateik kitą savaitę . . .“ O tos savaitės stovyklose jau tęsiasi metais. Juk stovyklose gyvenama jau penktus metus, o kai kas jau ir daugiau. Todėl noris paprašyti „didžiū“ ir „mažų“ visu, nuo kurių tai priklauso: „daugiau širdies, juk po kiekvienu popieriaus lapu tūno žmogaus likimas, visos šeimos laimė ar nelaimė!“

K. Z.

Lietuvių studentų suvažiavimas

1947 m. rinktai Lietuvių Studentų Centrinei Atstovybei dėl emigracijos iširus, iniciatorių grupė Munchene birželio 10—11 d. šaukia visuotiną lietuvių studentų Vokietijoje suvažiavimą, kuriame bus išrinkta centrinė atstovybė. Visiems suvažiavimo dalyviams bus išsintintinė nemokamai bilietai, o taip pat patikrinamas nemokamas maistas bei nakvynė. Po suvažiavimo bus suruoštos ekskursijos į Oberammergau ir Berchtesgadeną.

Visi lietuvių studentai suvažiavimui registruojasi per vietinius igaliotinius, o išimtiniais atsitikimais tiesiog iki 5. m. birželio 5 d. skančių adresu: Litauisches Rotes Kreuz, Studentenkongress-Ausschuss, München 27, Rauchstr. 20.

Suvažiavimo dalyviai atsiveža mokslo eigos dokumentus bei universitetų pažymėjimus apie įmokėtus mokesčius, taip pat informacijas apie negalinčius atvažiuoti kolegas.

DP TIKRINA VOKIEČIAI

Pastaruojų metu tremtinių stovyklose amerikiečių zonoje vyksta didelis judėjimas. Vienos stovyklos, kuriose maža beliko gyventojų, visi panaikinamos; į dalį stovyklų perkeldinami galį išemigruoti, gi trečiojo tipo stovyklose paliekami negalį išemigruoti, vadinamojo „kietojo branduolio“ tremtiniai.

Praėjusią savaitę „kietabranduolininkai“, neturį viltų išemigruoti, buvo apklausinėjami vokiečių komisijų ir jiems siūloma mokytis amatų, kalbų, kad vėliau, perėję vokiečių ūkin, lengviau galėtų gauti darbo.

Sunkiai serga dr. K. Grinius

Chicagoje sunkiai susirgo dr. K. Grinius. Gydytojai konstatavo krūtinės vėžį. Kadangi operacija yra neįmanoma, jo sveikatos būklė yra labai rimta.

Prel. Krupavičius išvyko į Roma

VLIKO pirmininkas prel. Krupavičius ir nariai J. Brazaitis ir V. Sidzikauskas išvyko automobiliu į Roma.

VLIKO narys Kaminskis išvyko į Kopenhagą, dalyvauti birželio 1 d. prasidėsiančiam tarptautiniam socialistų kongrese.

Lietuvaitė neteko plauku

Frankfurtas (AP). Vietos amerikiečių teismas išžiūrėjo Mrs. Almos Victorios Wall bylą, kuri yra kaltinama smurtu nukirpusi 25 m. lietuvaitei Elzei Kervinskaitėi geltonus plaukus. Mrs. Wall padėjo jos tarnaitė lenkė Lydia Grzegorzczkow.

Kervinskaitė pasakojo, kad Mrs. Wall, vieno amerikiečio seržanto žmona pakvietė ją į savo butą pernakvoti. Po kiek laiko atsidususi, ji pamatė šalia savęs stovint Mrs. Wall su žirklelėmis vienoje rankoje ir jos plaukų pluoštu kitoje. Grzegorzczkow buvo jai užrišusi burną.

Netrukus į miegamąjį atbėgo ir Mrs. Wall vaikai. Ji jų paklausė, ar jie Kervinskaitę pažįsta. Tie atsakė „yes“ ir paaiškino, kad atpažino iš batų.

„Aš pasakiau vaikams, kad jie meluoja — aiškino Kervinskaitė — bet Mrs. Wall puolė mane kaip vilkas ir pradėjo mušti kaž kokių kietu daiktu, spėju, kad batų“.

Mrs. Wall per pirmąjį teismo posėdį nieko nepareiškė. Sekančiam posėdžiui terminas dar nepaskirtas.

NEW YORK HERALD TRIBUNE.

Visam pasaulyje išblaškyti Broliai Lietuviai!

Mažoji Lietuva, kaip nedaloma Lietuvos dalis, šiandien kenčia visos Lietuvos kančias; ji yra toje pačioje bolševizmo priespaudoje. Mūsų visų karštas noras, kad drauge su Didžiąja Lietuva būtų atvaduota ir Mažoji Lietuva. Atvadaavimo darbas tegalimas visų lietuvių pastangomis. Mūsų sąlygos, kuriomis tas darbas vykdomas, yra itin sunkios, nes mūsų žmonės, netekę savo krašto, neturi galimybių nė emigruoti, nė susikurti čia didesnių savo tautinio gyvenimo židinių. Tad, Mažosios Lietuvos lietuvių likimas yra dar sunkesnis už Didžiosios Lietuvos lietuvių likimą, ir darbas lietuvių išlaikyti reikalingas dar didesnių aukų.

Mažosios Lietuvos Taryba, atstovaudama, gindama ir kovodama už Mažosios Lietuvos išlaisvinimą ir Mažosios Lietuvos lietuvių išlaikymą Lietuvių Tautai, yra reikalinga ne tik didžiųjų pastangų, bet ir lėšų.

Didžiosios Lietuvos išlaisvinimui vadovauja VLIKAS, gi Mažosios Lietuvos-Mažosios Lietuvos Taryba. Tautos Fondą administruoja VLIKAS. Nepavykus sudaryti bendro visos Lietuvos išlaisvinimo organo, nepavyksta susitarti ir dėl Tautos Fondo, atlikome visą eilę neatidėliotųjų ir būtinųjų tautai darbų ir įbridome į skolas. Turėdami užbaigti šią nenormalią padėtį ir negalėdami atsakyti nuo pat 1918 metų mūsų didžiulios aukomis vykdomo Mažosios Lietuvos išlaisvinimo darbo ir Mažosios Lietuvos lietuvių išlaikymo, šaukiame pagalbos, kreipdamiesi į mūsų tautos išieiviją ir tremtinius, prašydami savo auka prisidėti kartu ir prie Mažosios Lietuvos išlaisvinimo ir lietuvių išlaikymo Mažosios Lietuvos lietuvių tarpe.

Organizuojant birželio keturioliktaja-Genocido Dienos Minėjimą-būtina yra prisidėti prie visos Lietuvos išlaisvinimo, visų lietuvių tautybės išlaikymo ir skiriamam Didžiajam Tikslui lėšų dalį skirti ir Mažosios Lietuvos Išlaisvinimo Fondan. Apie skirtingas aukas Mažosios Lietuvos Išlaisvinimo Fondan bei visais kitais Mažosios Lietuvos vjaus reikalais prašome nedelsiant pranešti Mažosios Lietuvos Tarybos Prezidiumui E. Simonaičiui, adresu: Mr. E. Simonaitis, Detmold, Oesterhausstr. 19, Germany.

Visa Lietuva už kiekvieną lietuvių visą lietuviui už vieną Lietuvai! Tūbingenas, 1950. 5. 15.

Mažosios Lietuvos Tarybos Prezidiumas.